

Q VARTVS

bus uenustatē: Quæ si ab scholaribus inchoamētis in senatum Cæ-
 licum Ducis decursa peritiæ gratia; deformabis. Nā si rhythmicū
 qd: metricumq;: sicut iter Cirrhatos audes: assumpseris. Profecto
 Musices impeiū: cuius præuertis officiū: discerperis. Formā ig̃
 prædictæ præceptiōis absolueris: Si præcipuis mēoratis iam te ab in-
 choamentorū uulgarium uilitatibus uindicaris. His Germāa uer-
 bis cum Spōso Delius anteibāt: & Grāmatica; ad Virginis transire
 obsequia compulerunt. Ac tunc aliam fœminarum pari sponsa-
 lium munere conferendam Clarius intromisit.

Eiusdem Liber Quartus
 de Dialectica.

Aec quoque contortis stringens effamina nodis:

Qua sine nil sequitur: nilq; repugnat item.

h In cœtum superum ueniens primordia fandi

Aduenit: & scolicum præstruit Axioma.

Ambiguus memorans uoce; cōsistere uersus

Nil normale putans: ni fuit associum.

Sed lz ipse modos demum bis qnq; profatus

Pallens afflictim uerset Aristoteles.

Stoica circuerant: ludantque Sophismata sensus.

Perdita nec unq̃ cornua fronte ferant.

Chrysippus cumulet: proprium consummat aceruum

Carneadesque parem uim gerat helleboro.

Nullus apex tot prole uirum par accidit unq̃.

Nec tibi tam fœlix fortis honos cecidit.

Inter templa Deum fas est Dialectica fari:

Et Ioue conspecto iure docentis agis.

Væ igit̃ introgressa ē Delio cōuocante pallidior paululū
q fœmina: Sed acri admodū uisu: & uibratibus cōtinua mo-
 bilitate lumibus: cui crines tortuosi: decētiq; inflexiōe cri-
 spati: & nexiles uidebant: Qui tamē deducti per quosda;
 cōsequētes gradus: ita formam toti? capitis circulabant: ut nihil de
 esse cerneres: nihil superfluum detineres: Cui quidē pallium: Athe-
 narumq; uestitus. Sed gestamē in manibus fuerat inopinū: ac pror

ius gymnasiis oib⁹ iexpertū. In leua q⁹pe spē gyris imāib⁹ iūolūt⁹
 In dextra formulā quadā florētibus discolora uenustate caris sol-
 letter effigiata latētis hami nexu interius tenebatur. Sed quoniam
 eius leua sub pallio occultabat insidias uiperinas: cūctis dextera pra-
 bebatur. Deniq³ ex illis formulis si quis aliquā percepisset: mox ap-
 prehē⁹ hamo ad latētis anguis uirosos circulos trahebat: Qui ta-
 men mox emergēs primo spinosoz dentiū acumine uenēato assidu-
 is hoīem moribus affligebat. Dehinc ambitu multiplici circūactū
 ad cōditiones ppositas cohartabat. Si at qualibet formulā null⁹ uel
 let assūere: q⁹buldā obuiis interrogati unculis occupabat: aut latēter
 in eos anguē spē⁹ stimulabat: donec nexilis cōplexio circūuētos ad
 interrogatis arbitriū strāgularet. Ipsa at fœia cōtractioris uidebat
 corporis: hitu⁹q³ furui. Vex dumalib⁹ hirta setis: nescio qd uulgo
 inexplanabile loquebat. Na uniuersalē dedicatiuā particulari abdi-
 catiua obliquam: h³ ambas posse uertier assererebat: uniuocis a quo ca-
 cōnectēdo: ac solā se discernere uex⁹ quid falsumue sit uelut quadā
 diuinā fiduciā loquebat. Hæc se educatā dicebat ægyptioz rupe-
 at q⁹ Parmēidis: exide Gymnasiū atq³ Atticā demeatē: Illicq³ uer-
 sipellis studiū calūniante pposito: et Socratis sibi Platonisq³ aplitu-
 dinē mācipasse. Hanc igr fraudulēta semper argumētatiōe uersu-
 ta n: ac de circūuentis plurib⁹ gloriātē: cū Cylleni⁹ Ciryceo gemi-
 nus anguis assurgēs allāber⁹ xminā crebris liguarū micatib⁹ attēpta-
 ret. Tūc³ et Tritonida Gorgo cognoscētis: quonia³ gaudio sibilā-
 ret. Nimi⁹ inqt Bromius: q³ tacetior ē Deoz: eamq³ penitus nescie-
 bat. Hæc aut ex haranis Libiæ anhelātis adducit. q³ & capilliciū im-
 plexū docet: & amicitia uenenoz: aut fidendū forma copulam esse
 Marlicā natiōis. Ita nanq³ agnitiōe uiperea: & blāda anguiū adula-
 tione diligit: Quod ni est: ex illius hami fraude colligit. q³ circula-
 trix pellacissima: & metaz Marlicaz Incola cōprobat. Quo dicto
 cū cōplures deoz: q³tū decuerat: arriderēt. Pallas aliq³to concussior
 locū emergētis inhibuit: mēorās hāc admodū sobriā: q³ quibusda³
 diuis pēitus denegatu³ ē: et iter germanas: quæ probāda sunt acrio-
 res a nullo posse: cum asserta protulerit derideri. Illa autē: quæ ar-
 gumentū uerosā assertiōis: acrimoniaq³ detulerat: tradere eā iubet
 ac se ad insinuandā sollertiā hitu³ cōparare. Tunc lubrici anguis cir-
 culatos orbis & hiatus: cū Grāmatica: quæ insinuatiōe peracta pro-
 pe astabat: accipere formidaret: ipsi Diuæ: quæ etiā Medusæos cri-

Q VARTVS

nes edomuit: cum figuris illicibus & hamatis illis formulis committuntur: Ita crinali decore mera Cecropis atque Attica comprobatur. Maximeque quae cum Palliatorum populus & graiae iuuentutis electio sequebatur: Prudentiam foeminae ingeniumque mirata. Iupiter autem iudicandis implendisque uirtutibus posteram Romuleis uirtutibus Graiam estimans leuitatem: quicquid nosset illa Latiali promere coepit facultate. Ac mox Dialectica: quae parum digne latine loqui posse crederetur: tamen promptiore fiducia: restrictisque quadam obtutus uibratione luminibus: etiam ante uerba formidabilis sic exorsa.

NI Varronis mei inter Latiales glorias celebrati mihi eruditio industriaque suppeteret: Possem foeminae Doricae nationis apud Romuleae uocis examina aut admodum rudis: aut satis barbara reperiri. Quippe post Platonis aureum flumen: atque Aristotelicae facultatem. M. Terentii primam me in latinam uocem pellexit industria: ac fandi possibilitatem per scholas Ausonias comparauit. His igitur praeceptis parere colluctans: nec Graios deleram ordine differendi: nec Laurentis assertionis effamina remorabor. Ac prius illud compertum uolo: mihi Romanos: Togatamque gentem uocabulum nondum nouare potuisse: ac Dialecticam: sicut Athenis solita nuncupari: meique prorsus iuris esse quicquid artes ceterae proloquuntur. Nam neque ipsam: quam aures uestrae probauere Grammaticam: neque alteram opimioris ire cluen facultate: uel illam formarum diuersa radio ac puluere liniantem sine meis posse rationibus explicari: quis dubitet? Quippe in ditione mea: iureque consistunt Sex Normae: quae constant ceteram disciplinam. Nam prima est de loquendo. Secunda de eloquendo. Tertia de proloquendo. Quarta de proloquiorum summa. Quinta de iudicando quae pertinet ad iudicationem poetarum & carminum. Sexta quae dicenda Rhetoribus commoda est.

In prima autem parte quaerit quid sit Genus. Quid Forma. Quid Differentia. Quid Accidens. Quid uero Proprium. Quid Definitio. Quid Totum. Quid Pars. Qui in diuidendo modus: Qui in partiendo. Quid sit Aequiuocum. Quid Vniuocum. Quid: ut ita dicam: Pluriuocum. Debetis quippe insolentiam perferri sermonis: qui Graiam dissertat latialiter compulstis. Quae ergo rebus uerba sua sint: quae aliena: & quot modis aliena sint. Quid sit Substantia. quid

qualitas. Quid quãtitas. Quid Relatiuũ. Quid Loci. Quid Tem-
poris. Quid Situs. Quid Habitus. Quid Facere. Quid Pati. Quid
Proloquia. Et quot modis sibi opponantur. Hac in prima no-
stri parte censentur.

In Secunda uero: quam de eloquendo diximus. quãritur qd sit
Nomen. quid Verbum. quid ex his iunctum. Quã ex his subiecti-
ua pars sententiã sit. quã declaratiua. qui subiectiue modus sit. qui
declaratiue. quatenus Nomen accipiatur. quatenus Verbum. qua-
tenus sit perfecta sententia: ut possit esse proloquium.

Excipit hanc pars tertia de proloquendo. In ea quãritur quan-
tum ad propositum hodiernã sufficiat breuitatis. quã sint differen-
tiã proloquiorum in quantitate. quã in qualitate. quid uniuersale
sit. quid particulare. quid indefinitum. quã sint aientia. quã negan-
tia: quam uim habeant singula. quemadmodu; inter se affecta sint.

Hinc progreditur ad quartam partem: quam esse diximus pro-
loqorum Summam. In ea quãritur quid sit Sumptum. qd Illa-
tio. quid Syllogismus. qd Symperasma. quid prædicatiuus syllo-
gismus. qd conditionalis. & quid intersit. Quot Formã sint prædi-
catiui generis. & quã sint: utrum certum ordinem teneãt: & si tenet:
quid sit eiusdem ordinis ratio. Quot modos habeant singula. Et
utrum hi modi certum ordinem teneant. Et si ita est: quã sit eius-
dem ordinis ratio.

Deinde conditionalis syllogismi quot primi modi ac necessarii
sint. Qui etiam istorũ ordo sit. quid inter se differant. Hac sunt quã
præsenti arbitror cognitiõĩ asserẽdisq; sufficere. Quid ergo gen^o sit:
exordia repetẽs: quo uniuersa discurre; primitus intimabo.

De Genere.

Genus ẽ multarum formarũ per unum nomẽ complexio: ut ani-
mal. forma eius: ut homo: seu equus. & cetera. S; nõntinq; aliqua
formã ita generi subiiciunt: ut ẽt ipsã aliis sub se positis genus esse
possint: ut hoĩum genus: quod aĩali forma ẽ: Barbaris & Romanis
genus. & usq; eo genus esse potest: donec eius formas diuidens ad ñ
diuiduum aliquod uenias. ut si homines diuidas in masculos & fe-
minas. Item masculos in pueros: adolescentes & senes. Item pueros
in infantes & loquentes. Item puerum: si uelis diuideĩ in Catamitũ
aut alium quempiã; certã personã puerum. Non est genus: quod
iam ad indiuiduum peruenit. Vti autem eo genere debemus: quod

Q VARTVS

est præfenti negotio proximum: ut si de homine quæratur. Eius generis animal debemus assumere: quod ei proximum est. Nam si substantia; dixerimus: quantum ad rationem pertinet: uerum est: Quantum ad necessitatem superfluum.

De Formis.

Formas easdem dicimus: quas & Species. Formæ ergo sunt: quæ subditæ generi tenent diffinitionem eius & nomen: ut homo: equus: leo. Quonia; Formæ sunt animalis: potest & homo & equus & leo animal dici. Et corpus anima participans nomen: quæ diffinitio Generis esse cognoscitur.

De Differentia.

Differentia est sufficiens ad id: quod susceperis/discretio: ut si quærat: quid inter hominem intersit & equum. sufficit ut dicamus: quod homo bipes est: equus quadrupes. Ad aduertere autem; debemus: quia multa sunt in rebus singulis diuina: unamquamque rem dissimiliter nos posse diuidere: quoties in ea poterimus alias atque alias diuinas inuenire. Nam si animal uoluerimus diuidere: possumus in sexus. Quod alia sunt masculina: & alia fœminina. Possumus in ætates. quæ alia sunt ortiua: alia iuuentutis: alia senilia. Possumus in quantitates. quæ alia sunt parua: Alia magna. Alia media. Possumus in uarietatem motus: quæ alia sunt gradientia. Alia serpentia. Alia natantia. Alia uolantia. Possumus in habitaculorum; diuersitates. quæ alia sunt aquatilia. alia terrena. Alia aëria. Alia: ut nonnulli dicunt: ignea. Possumus in lingua sonum: Quod alia sunt loquentia. Alia gementia. Alia latrantia. Alia ululantia. Sciamus tamen & singulas perfectas esse diuisiones: & omnes in singulis inueniri. Nam masculina animalia possunt & ab ortu recentia: & parua: & gradientia: & terrestria: & bipedalia: & loquentia esse. Ergo quauis uti licet. Ea tamen debet: quæ est apta suscepto negotio. Nam si tibi sit de hominum laude dicendum: In rationabilia & stolta diuidere oportebit: ut eo facile possit intelligi: inter omnia animalia rerum natura quanti homines habuerit: Quibus solis ad se cognoscendam ratiocinari permisit.

De Accidente.

Accidens est: quod non nisi eidem formæ: sed non semper euenit: ut Rhetorica non nisi homini accidit: sed ei potest non accidere: ut quis sit aliquis homo: non sit tamen orator.

De Proprio.

LIBER

Proprium est: quod & eidē forma: & ita semper accidit: ut unāquāq; rē ab omnī cōmuniōe discriminet: ut in hoīe ris. Nā nec ridere q̄sq; nisi hō pōt: nec hō: cū uoluerit: q̄tū ī ei⁹ natura ē ridere nō pōt. Et dīa proprio eo distat: q; dīa unamquāq; rē ab eo tātum distinguit: Vnde quaestio ē: proprium uero ab oībus. Nam cum hoīe; a leone per uolētiam uolentes discernere: dixerimus q; leo ferus est. Homo autem mitis: id solū uidemur discernē: quod ad susceptū negocium pertinet. Dicēdo enim: Leo ferus ē: hō mitis: nec hoīem ab aliis mitibus aīalibus: nec leonē a ceteris bestiis seiunximus. Cū uero risibile aīal hoīem dixerimus: eo a ceteroꝝ aīantium generalitate discreuimus.

De Diffinitione.

Diffinitio ē: cū inuoluta uniuscuiusq; rei notitia aperte ac breuiter explicatur. In hac tria uitanda sunt: nequid falsum: nequid pl⁹ nequid minus significet. Falsum ē hoc mō. Hō est aīal īmortale: aut irrōnale. Quāuis. n. homo cē aīal uerū sit. falsum tamē est: īmortale aut irrōnale cē. Plus est hoc mō. Hō est aīal mortale. Ex hoc. n. quīs breuiter dictū sit: plus tamen ē: q; ad oīa aīalia pertinet. Min⁹ significat hoc mō. homo ē aīal grāmaticū: Quāuis. n. nō sit nisi hō aīal grāmaticū: non tamē oīs homo grāmaticus. Diffinitio plena est hoc modo: Homo ē animal rationale mortale. Addēdo. n. mortale: separauimus a diis. addēdo rōnale: separauimus a feris.

De Toto.

Totum est: quod duabus pluribusue in se partibus positis non semper nomē: diffōnē tamen nunq; accōmodat. Et hoc nō nisi in indiuiduis inuēitur: ut si hoīe; designem⁹: & eius partes singula mēbra faciamus. Intelligimus id ipsum totū cē: quia certū hominem cōstituimus: & diffōnem & nomē ipsius totius nō posse in partes cadere. Non. n. aut brachium solum: aut caput hominem dicere poterimus: aut ipsius diffōnem singula mēbra recipiunt. Sed animaduertendum est: q; aliquando omne pro toto dicitur possumus: s; alio quodam intellectu. Nam totum etiam in singulis: & omne in multis agnoscitur. Nam cum dicimus homo Cicero: q̄a unus est: In eo totus intelligitur. Homo autem: quia imperitus & artifex: & uir: & mulier esse potest. omne melius accipimus.

De Parte.

Partes sunt: quā in toto esse intelligūtur: ex quibus totū cōstat.
Qui in diuidendo modus.

Nulla! deo habet animal.

Q VARTVS

Diuidere usque eo debemus: donec ad indiuiduum ueniatur. & hoc fit: cum per differentias ad paucitatem genera redigimus. & eis ita formas subiicimus: ut & ipsa singula aliis sub se positis etiam genera esse possint: ut aial si breuiter prius diuideri uoluerimus: per diuisas possumus. Quod alia sunt gradietia: alia serpentina: Alia nantia: alia uolantia. Hinc item. i. de singulis formis possumus genera facere. ut si dicamus: aialia gradietia generis esse: & ei formas subiicimus: quod alia sunt humana: alia ferina. Et ex his possunt esse alia forma: per quas: si necesse fuerit: ad indiuiduum poterit perueniri. Sed hoc non in omni assertione facere oportet: sed in subtili quadam disputatione. Tunc autem in oratione hoc modo possumus diuidere: cum id exigat obscuritas causae. quod si causa non sit obscura: diuisionis quidem ratio iacet & tractari debet. Sed multum apparere non debet.

Qui in partiendo modus.

Partiendi diuisas non frequenter occurrunt: atque ita sine his infinita potest esse partitio: si usque ad indiuiduum uoluerimus peruenire. Nam si certum hominem per totum dicamus: & eius partes breuiter colligere uoluerimus: diuisas non suppetunt partiri: & certarum partium nominibus uti cogimur: ut dicamus caput & pedes: & reliqua: quae si complecti breuiter uoluerimus: quoniam diuisas desunt: non possumus singula colligere: quia multa sunt: & aut impossibile erit: aut longum.

Quid intersit inter Diuisionem & Partitionem.

Interest autem inter diuisionem & partitionem: quod in diuisione per formas currimus: In partitione per partes. Formae autem sunt: quae generi subiiciuntur: & eius diffinitionem tenere possunt & nomen. Partes sunt quae in toto sunt: & diffinitionem nunquam nomen interdum totum recipere possunt. Possumus tamen unam eademque rem & per totum: & pro genere accipere: sed alia quadam uia: ut est homo: quem si in adolescentem: senem & puerum diuidere uoluerimus: genus est & formae eius: Quae si in caput: pedes & manus partiri uoluerimus: totum est & partes eius: quia adolescens: senex & puer: quae singulae formas esse diximus: & nomen hominis recipiunt & diffinitionem: ut & senex dicatur homo animal rationale: mortale: & puer: & adolescens. Caput uero & pedes: quas partes diximus: neque diffinitionem hominis: neque nomen accipere possunt: quia nec caput potest dici homo animal rationale: nec pedes: nec manus.

Quid sit Aequiuocum.

Aequiuocum est: quando multa res unum est nomen: sed non eadem diffinitionem ut leo: Nam quantum ad nomen pertinet: uerus & pictus: & caelestis.

his leo dicitur. Quatum ad diffonem: aliter uerus diffinit: aliter pi
 etus & aliter caelitis. **Quid sit Vniuocum.**

Vniuocum e: quando duax aut pluriu; res; unum nomen est
 & diffinitio: ut ueltis. Nam & birrus & tunica nomen uestis habet
 & diffinitionem possunt accipere: Ergo hoc uniuocu; in generis se
 rie intelligitur: q; & nome & diffinitionem dat formis suis.

Quid Pluriuocum.

Pluriuocum e: quado multis nominibus una res dicitur: ut gla
 dius: nam & ensis & mucro idem significant.

Qua rebus uerba sua sint.

Rebus uerba sua sunt: qua naturalia atq; etiã ppria dicimus: ut
 lapis lignum & cetera. **Qua aliena.**

Aliena sunt: qua rone aliqua mutatur: uel propter necessitate:
 uel ppter decorem: ut dicimus uites gemare. & latas segetes. Hic. n.
 quoniam propriu deficit: aliẽo usi sumus. Neq; n. aut uites aliud
 q; gemare: aut segetes aliud q; latas possumus dicere. Propter deco
 rem aut dicimus fluctuar segetes. Possumus enim aliud moueri di
 cere. Sed quoniam ornatu; non est: alieno utimur.

Quot modis sunt aliena.

Aliẽa uerba tribus modis fiut: aut per similitudinem: aut per cõ
 trariu; aut per dria;. Per similitudine; ut sũt: qua i gramatica Tro
 pis nuerant: ut hoc ipso; q; dixi fluctuare segetes. ex hoc gener sũt
 et illa: qua ex toto parte: aut ex parte totu significat in huc modu:
 ut deceter uerbo; heant ppingtatẽ. Hac. n. Similitudis genere pla
 cuit includi. Per cõtrariu uerba dicunt: quado cõtra qd dicim; ac
 cipiũtur: ut parcas dicim; fata: cũ nõ parcat: & lucũ: cũ nõ luceat.
 Hoc gramatici κατὰ τὴν ἴσσησιν uocat. Per dria; aliẽa uerba sũt:
 Cũ sine ulla rone ex aliis assũmunt: ut si hoie; neq; corpore duru;
 neq; igẽio stolidu; lapidẽ dicãus. Sed his uti nõ cõuẽit. Stultu e. n.
 aut nihil significãtia uerba: aut nimis aliena pferre. Propriis at & si
 milibus & cõtrariis uti phas e. **Quid sit Substãtia.**

Ante q; de hac dicã: quadã docẽda sũt. Cẽ q; qd dicim; aut sub
 iectum e: aut de sbõ: aut in sbõ. Subiectu e pria subã: qd ipso; nul
 li accidit. Alii iseparabilis. Ei tamẽ alia accidũt: ut Cicero e nome.
 S; quod eo nomine significat. De subiecto est quod de ipso subie
 cto dicitur: & dat ei & diffinitionẽ suam: & nomen: ut homo. Nam
 & homo Cicero est: & animal rationale mortale. Ita & nomen & dif

Q VARTVS

finitio: quæ est de subō: eidē subō accessit: ideoq; hoc: quod de subiecto dicitur in generibus uel in formis inuenitur. In subō est: quod neq; nomē neq; diffōnem dat subiecto: sed in ipso subō ita eē intelligit: ut sine eo eē non possit: ut Rhetorica: Nā nec nomen eius potest subiectu recipere: nec diffōnem. Neq; n. aut Rhetorica Cicero: aut bene dicendi scia Cicero: in eo autē intelligit: cum id ipse uocari non possit.

Quid de subiecto & in subiecto.

De subiecto & in subiecto est: ut disciplina. Nam eadem Rhetorica de subiecto est Ciceroni in subō. Prima ergo substantia subiectum est. Secunda: quæ de ipsa prius dicitur: ut sit Cicero prius subā: hō & aīa secunda. Iā in subiecto oēs cōsequentes prædicatōes eē intelliguntur. Itaque de singulis uideamus.

Quid Qualitas.

Qualitas est secundum quā dicimur quæle est: ut candor: & ex hoc intelligi l3 & qualitatem in subō eē: cum candor necessario in aliquo sit: sine quo eē non possit: utiq; ipsum aliquid in quo est: subiectum est.

Quid Quantitas.

Quantitas est: secundum quam dicimus quantum est: ut bipedale: etiam ista in subiecto intelligi necesse est.

Quid Relatiuum.

Relatiuum est: quod ad aliquid uocat: ut pater frater. Et hæc utiq; ita in subiecto sunt: nam necesse est: ut hæc nomina ad aliquid sint: & non nulla sunt: de quibus dicantur: Illa quæ dicuntur in aīa uidebuntur.

Quid Loci.

Quid loci: id est quod dicimus Roma: Roma substantia est: ipsi Romæ hoc accidit.

Quid Temporis.

Quid Temporis: ut heri: nuper: uesper: quorum motu tempus intelligitur. Substantiæ sunt: ut Sol: cuius cursum tempus intelligimus: & quæ aliquam intelligentiam morula in nobis faciunt.

Quid Situs: ut puta iacet sedet. Quid habitus: ut calciat: armatus. Quid facere: ut secare urere. Quid pati: ut secari uri.

Quid Substantia iterum.

Subā est hō: & hæc illi accidit: uel aliter. Secunda subā est: quæ pertinet ad inuisibilia. Prius subā est: quæ nec in subō inseparabiliter: neq; de ullo subō predicat. Inseparabilis autem ad hoc diffōni adiectū est: quod oīs prius subā quis in loco aliquo sit: tamē ab eo separari & migrare potest: ut Cice. ita in curia eē intelligit: ut inde possit aliquo discedere: & pars prima substantiæ: quis in toto sit: nō tamen inseparabiliter. Nā siue re ipsa: siue

LIBER

cogitatiōe separati a corpore nostro brachium pōt. At uero Rhetorica ita est in aīo Ciceronis: ut etiā si aliquo casu esse destiterit: non tamē intelligat migrare: Quoniam nec cum esse cōperit: intelligit aduenisse.

Quid Secunda.

Secūda substātia ē: quā de prima: ut dictum ē: predicat: ut hō de Cicerōe. & aīal de hoīe & Cicerōe. Et quicquid genus ē priāe substātia: secūda substātia esse intelligit. Ita ergo substātiis oibus cōe ē nō esse in subiecto. Primo uero nec de subiecto ē substantia. nec in tēdi nec remitti pōt: id est recipere magis & min⁹. Siqdem nēo homine alio magis homo ē: & nec ipse unus homo magis cras erit homo q̄ hodie fuit: & in diuersis nō magis equus equus ē: q̄ homo homo. Hoc autē obseruāduz ē in substātiis inter cōsortes suas: id est ut primam primā compares. secūdam secūda: Nam si secūdam primā cōpares: magis substātia ē prima q̄ secūda. Prima enim rem magis declarat. Secūda uero habz quādam cōmunionuz ambiguitatez. Nā cum dico Cicero: iam quoddam indiuiduum: certumqz significo. Cum dico hō: quoniam cūcti sumus huic appellatiōi subditi: incertum ē: quē significem. Ita ergo fit: ut magis sit substātia priā q̄ secūda: quā rē certius ostēdit: Magis ergo & minus substātia nō recipit inter cōsortes suas. Itē substātia cōtrarium nihil habet. Nā nihil hoī aut equo cōtrariū. Sed siqz dixerit Clodiū Cicerōi fuisse cōtrarium: intelligit nō ipsas substātiās fuisse cōtrarias: sed qualitates: quā in ipsis erāt: ut malitiā bōitati: aut uitium uirtuti: aut iustitiā iustitiā. Videat autē substātiā proprium. q̄ una eademqz capax est cōtrariorū quādā sui permutatiōe: ut lapis: cum idē sit: pōt nūc albus eē: nūc niger: idē tamē lapis esse nō desinit. Et Cicero primo stultus. postea sapiens: idē tamē Cicero eē non desinit.

De Qualitate.

Qualitatem esse diximus: scđm quāz dicimus quales. Qualitatum forma una ē: in qua dispositio quadam & hīt⁹ mentis esse intelligitur: ut in oibus perceptis artibus. Sapia: Grammatica. Rhetorica: ceterisque: quā ita hārent aīo: ut difficile amitti possint. Sed in his aliqua perfectā sunt: aliqua imperfectā: ut si quis Grammaticā arti operā dederit: in plerisqz tamen fallat. Nēdum potest dici hītus. sed tamē dicitur dispositio. Ita non oīs dispositio habitus: oīs autē habitus dispositio esse intelligitur. Secūda spēs ē earūz qualitātū: quas recte passibiles dixerimus: ut dulce atqz am a

Q VARTVS

rum: calidum uel frigidū. Non q̄ ex his eadē substātia aliquid pa-
 tiantur: Sed q̄ sensus nostros aliqd pati cogāt. Cogit. n. aliquid pa-
 ti: ut tangētē calor: & dulcedo gustātem. Itē; quā nobis ex aliqua
 passione naturā inoluerit: s̄m quas pallidus quisq; uel ruber dicit̄
 nō tamen ita: ut quis aliqua repētina cā uel pallet: uel rubet. Nam
 ipsāe passiones rectius nō qualitates appellant. Siq̄dem s̄m has nō di-
 cimus quales. Nō enim seq̄tur: ut qui pallet: sit pallid⁹. aut q̄ amat
 amator. Aut q̄ est ebrius ebriosus. Illā igr̄ passioes sunt: & nō quali-
 tates. Tertia spēs est earū qualitātū: quā nō ex eo q̄ iā quisq; est:
 sed ex eo q̄ eē potest intelligunt: ut dicimus fragile lignū: nō q̄ iā;
 fractū sit: sed q̄ frāgi possit. Nam & palestricū corpus duobus mo-
 dis dicimus. & id quod palestra cōpositū; ē. Et id quod natura ita
 formatū: ut huic arti accōmodatu; sit: q̄uis ea nō sit imbutū: Illud
 tamē a palestra recte dicit̄ palestricū: quod ipsius artis hēt effectū.
 Non aut inuēitur ipsius qualitatis nomē. unde sit denoiatum & de-
 riuatum palestricum illud: quod nōdum ē: sed eē potest. Qua-
 re cognoscēdum ē: dici quasda; subas ex qualitibus: Quāz nomi-
 na nō inuēiuntur. Nāq; ut bonū dicimus a bōitate: non ita optimū
 ab optimitate. Ita ergo palestricum: quod intelligimus ex eo: quo
 percipere possit palestra: non hēt certū qualitatis nomē: ex quo di-
 ctum uidei: cōstat tamē a qualitate eē dictum. Quarta est spēs
 earū qualitātū: s̄m quas formas figuraq; intelligimus: ut quadrū:
 rotūdū; pulchrū: deforme & similia. Recipit qualitas magis & mi-
 nus: nec tamē oīs. Nihil. n. quadrū magis altero quadro quadrum
 ē. Magis autē aliqd cādido candidū dici potest. Et quāstio ē in ple-
 risq;: utrū ne magis iustus altero dici possit. Pleriq; autē subtiliter
 uident̄ attēdisse: qui qualitates ipsas nō dicunt recipere magis & mi-
 nus: sed ea: quā ab his denoiant: ut Iustitia sit ipsa una quada; per-
 fecta notio: ut nō dici possit magis hac Iustitia: q̄ illa est. Dicit tamē
 pōt magis hic iustus q̄ ille ē. Item dici non pōt magis hac sanitas:
 q̄ illa est. dici tamē pōt magis sanus hic q̄ ille ē. Ex quo fit: ut subā
 nō recipiat magis & minus. Qualitates q̄de; per ipsas subās possint
 recipere. Itē contrarium qualitas hēt: nec tamen oīs. Nā sanitati cū
 sit imbecillitas cōtraria: nihil ē quadro rotūdoue cōtrariū. Viden-
 dum ē at: Quoniā qcquid cōtrariū; qualitati ē: qualitas sit: neces-
 se est. Dulcedo autem qualitas. qualitas igr̄ amaritudo: & similia.

De Quantitate.

Quantitas bipartita ē: q̄ alia discreta ē. Alia continua. Discreta: ut numeri & orōnes. Continua: ut linea ac tēpus. Itē alia q̄tatis diuisio ē: q̄ alia situm quendā partium habet. Alia non habet. Nam; linea situm quodam partium intelligitur. Siq̄dem dici pōt quā pars eius quo loco sit: dextramq; ac sinistram uidetur h̄re. At uero numerus: aut orō: aut tempus nihil horū habent: q̄uis ordine, habere possint: ut sit in his aliquid primū & secundum: & ultimū: & mediū: nihil tamen q̄ in loco intelligatur. Quantitas oīs caret contrario. Quid eum bipedali: tripedali ue contrarium. Et siq; dixerit contraria eē magis & minus: quā uident esse uerba q̄tatis. sciat non eē diffinitā quantitatem. Itaq; si dicat aliquid maius esse: uidet ei contrariū: quod minus ē. Si certum quāsi uero: quo maius est: & responderit: Quod tripedali: apparet nihil eē contrariū. Ipsa at̄ quā sibi dicuntur maiora & minora relatiue dici manifestū ē. Quodlibet. n. minori comparatum maius est: idemq; maiori comparatum minus est. Si igit̄ maius & minus contraria iunt: cogimur confiteri: quod ualde absurdū est: posse alicui rei uno tēpore simul euenire contraria. Rursus aliud absurdum cogimur intelligere: unā eandemq; rem si bimēt eē contrariam. Siq; res una diuersis q̄tatis comparata pōt eodem tempore maior & minor esse. Quantitas non recipit maius & minus. Non. n. quinq; magis quiq; sunt q̄ duo duo: aut itē duo magis aliis duob; duo sunt: aut magis cras duo erunt q̄ hodie sūt. Est at̄ proprium q̄tatis: q̄ s̄m hanc dicimus par & impar: ut qualitatis proprium est: q̄ s̄m hanc dicimus simile atq; dissimile: quā diuersis rebus utrūq; liceat abusiue usurpari. Quid Relatiuum. Relatiuum est: q̄ hoc ipsum: quod dicit̄: alicuius est: uel ad aliquid quolibet mō referri pōt: ut filius non sine p̄re uel matre: & seruus non sine domino pōt intelligi: neq; sine his illi uicissim. Dicuntur autem relatiua tribus modis: aut alicuius: ut filius: aut alicui: ut uicinus. aut ad aliquid: ut duplum: quoniā duplum ad aliquid simplicium est. Cōia relatiua his: ad quā referuntur: uice mutua respondent. Nā quemadmodū filius patris filius est. Sic p̄ filii alicuius pater est. Et respondent ita: ut aliqua iisdē casibus respondeat: aliqua casus mutant. Nam quod de filio dixi: idem de seruo dicerē possumus. Quoniam seruus domini seruus ē: & dominus serui dominus. Hęc ita sibi respondent: ut eisdē casus in cōuersione custodiant. Ita quoque duplum ad simplicium est: ita maior minore ali//

Q VARTVS

quo maior ē: & minor maiore aliquo minor ē. Manifestum ē ergo
 ita casus in conuersione seruari. At uero scia cum sit relatiua. Alicu
 ius. n. rei scibilis scia ē. in conuersione ad id quod refert: casum mu
 tat. Nā quod dicimus scia scibilis rei ē: non possum' dicere scibilis
 res scia ē. Sed scibilis res scia scibilis ē. Itē sensus alicuius rei sensibi
 lis sensus ē. Contra: sensibilis res sensu sensibilis ē. Hæc ergo non ut
 quæ supradcā sunt suatis hisdē casibus: Sed mutatis conuertuntur.
 Quæda relatiua his: ad quæ referunt: & in tēpore concordant: eaq;
 simul eē incipiunt: simul desinunt. ut suus eē non pōt: nisi cū eē cœ
 perit dominus. Et cū dominus eē desierit: suus eē desinit. Et itē do
 minus: cū seruū non habuerit: dominus dici non pōt. At uero no
 scibilis res prior ē natura q̄ notio. Nā si noscibilia tollas: notio non
 erit. At uero si notionē tollas: pōt aliqd eē noscibile: quif desit ille:
 q̄ nouit. Relatiua possunt hēre contraria: sed non oīa. Nāq; īsciētia
 scia contraria: inimicitia aicitia. At uero duplo nihil contrariū: ne
 q; maiori uel minori: qā quisquis ista contraria putauerit: cogit cō
 fiteri unā eandēq; rē uno atq; eodē tempore potie sibi esse cōtraria:
 siqdem maior minori cōparatus maior ē. Itēq; maiori cōparatus mi
 nor est uno atq; eodem tēpore: qd' contrariū euenire nullo mō pōt. Nā
 quo tēpore hō stultus: non eodem tēpore sapiens esse pōt: Neq; quo tēpore al
 bus ē: eodē tēpore niger eē pōt. Quodq; euenire nō posse ī maior & mi
 nore ostēdimus: tateaur nccē est mai' & min' non eē cōtrariū. Ita
 duplū simplō non eē contrariū: quoniā hoc idem duplū pōt esse ad
 aliqd simplū. Non igr' oīa relatiua possunt hēre contrariū. Item ma
 ius & min' quadā recipiūt: quadā non. Nā magis hic aicus illo est:
 hoc magis duplū illo duplo eē nō pōt. ppterca qā si duplū ē: ita du
 plū est: ut pl' aliqd min' ue si fuerit: nō sit duplū. Quærit utq; ali
 qua subā dici possit relatiue: Sed de prima subā dici non posse relati
 ue: nulla quæstio est. Non. n. Cicero alicui' dici potest: aut ad ali
 quid referri. Item equus iā quis equus ut Rhæbus non alicuius est
 hoc ipso q; Rhæbus est: Sed q; iumentu. est: alicuius iumentu; est.
 Non ergo prima subā relatiue dici potest: Neq; pars eius qualibet
 quæ sine dubio ipsa prima subā est. Nā quemadmodum Cicero pri
 ma subā est: ita manus eius. Manus uero non eius: sed spāliter ma
 nus. Secūda etia; substantiæ relatiue dici non possūt. Non. n. sua con
 uersione respondent: ut si dicamus: Manus Ciceronis: non Cicero
 manus Cicero est. neq; ipsa manus ob hoc manus: quia Ciceronis

est: Sed quia ita affecta est: manus dicitur. Non quod alicui sit. Non ergo: prout diximus prima subiecta: neque partes eius relative dici possunt. Quæritur ergo de partibus secundæ substantiæ. Nam de ipsa subiecta nulla quaestio est. Non enim homo alicuius homo: sed manus specialiter alicuius hominis manus est. Et ut mutata conversione respondeat: alicuius manus est: ut possimus ita convertere: quia & manuum aliquid manu manuum est. Item ungula non primæ substantiæ ungula: sed alicuius unguis: quia & unguis aliquid unguis unguis: ut mutua possit habere conversionem: quod relative esse diximus proprium. Si ergo maneat illa relativorum differentia: ut relativum sit quicquid alicuius dici potest: difficile resistimus: dici partes secundarum subiectarum relative.

Si vero illa differentia est mutata: ita ut relativa sint ea: quæ ad aliquid referuntur: excepto eo quod in aliquo sunt: nulla incidit in hæc differentia subiecta: Quomodo servitus: excepto eo: quod in eodem suo est: idem in aliquo homine refertur ad dominum. At vero penna ita pennati alicuius penna est: ut excepto eo: quod in aliquo pennato est: ad nihilum referri possit. Sane admonendi sumus: ne nos pudeat verba nova facere pro necessitate conversionis. Nam si mutua conversio non respondeat: non relative nunciamus hoc modo. Cum dico pennam: volens eam ostendere relativam: non me pudeat pennatum aliquid propter conversionem dicere. Est enim pennatum ita usitatum: ut aures non offendat.

Si de pede agatur: non pudeat simili derivatione fingere notum conversioni verbum. Item scire oportet eum: qui relativum aliquid: ad quid referatur ignorat: nec omnino utrum ad aliquid referri possit: id: quod dicit scire posse. hoc modo: cum dicitur: hoc dupliciter est: noster simpliciter eius: id est ad quod dupliciter sit: aut si illud ignoras: nec omnino utrum dupliciter sit: scire potes.

Quid facere & pati.

Facere & pati possunt habere contrarium: ut calefacere: refrigerare: & calefieri & refrigerari: habent etiam magis & minus: ut magis & minus urere: magis & minus uri.

Quid Situs.

Situs omnis denominative dicitur: ut sedere a sessio: stare ab statione: Et quis nonnunquam nomina deficient: ex quibus situs denominatur: ratio tamen non deficit.

De tribus: quæ restant: id est Quando: Vbi: & Habere.

De illis tribus: quæ restant: supra dea exempla sufficiunt. Quan

Q VARTVS

do enim dicimus tepus: ut heri cras. Vbi: ut Româ Athenis. Habitu: ut calciatum armatum. Quid horum recipiat magis & min⁹: cum in sermone incidere facili apparet. Ista sunt decem pradicaciones: ex quibus aliquid necessario singulatim enunciamus. Nam quicquid omnino dixerimus: quod aliquid significet: nondum tamē intelligi possit: an uerum an falsum sit: unum est de his decem. exceptis dumtaxat illis uerborum quodammodo articulis. Sunt. n. pleuraque a Grammaticis in orationis partibus enunciata: quæ omnino per se nihil ualent: aut aliquid significant plenum: Nisi cum fuerit uerbis adiuncta: ut coniunctiones & prapositiones: & quicquid tale illi docent.

De Oppositis.

Restat ut de oppositis dicamus. Sunt autē opposita: quæ sibi ueluti ex aduerso uidetur obistere: ut cōtraria: nec tamen omnia: quæ opponuntur: sibi contraria sunt: Sed omnia contraria opposita sunt. Opponuntur autē sibi ita ut aut relatiua opponant: ut magnum paruo. & dimidium duplo. Aut contraria: ut stultitia sapientia. Aut ut habitus orationi. ut cernētia cecitati. Aut ut aietia negationi: ut Cicero disputat. Cicero non disputat. Hæc autē inter se non nihil differunt. Nam relatiua; relatiua ita opponitur: ut hoc ipsius: quod opponitur eius sit: cui opponitur. Aut ad id quocunque modo referatur. Nam dimidium opponitur duplo. & eiusdē dupli dimidiū est. Ita ergo illi oppōitur: ut eius sit: cui opponitur. Et paruum opponitur magno: ut eius sit: ita ut ipsum paruum ad hoc magnum: cui opponitur: paruum sit. Contraria uero ita sibi opponuntur: ut nō eorum sint: quibus opponunt. S; ad ea quocunque modo referantur. Siquidem stultitia sapientia ita cōtraria est: ut non eiu sdem sapientia stultitia sit: sed ut ad illā sit stultitia.

Sciendum est tamen quadam contraria medium habere: quadā non habere. Nāque sunt alia: quæ ita ut in ea re: in qua esse possunt alterutra uice necessario insunt: & medio careant. ut sanitas & imbecillitas. Hæc duo contraria natura insunt corporibus animalium: atq; ita uice alterutra necessario insunt: ut dixim⁹: ut in quo animalis corpore sanitas non est: necessario imbecillitas sit. Et in quo imbecillitas non est: necessario sanitas sit. At uero candidum & nigrum: cum sint cōtraria: & naturaliter in corporibus inueniatur: propterea medio non carent: quia non est necesse corpus aliquod candidum eē: aut nigrum. Potest enim ita deesse candidum: ut non

sit nigrum: atque hoc modo ex aliqua parte. Ergo color aliquis
 medius inueniri potest: ut luteus uel uiridis. habitus & oratio ita
 sibi opponuntur: ut in ea re: cui eueire possunt: alterum eorum
 necessario insit: ex illo duntaxat tempore: quo ea natura esse permit-
 tit: ut dentatum eum dicimus: qui dentes habet. Edentulum uero
 non illum dicimus: qui dentes non habet: sed cui natura inest: ut ha-
 beat ex illo tempore: quo iam natura permittit: ut habeat. Nam ne-
 que lapidem recte dicimus edentulum: qui nunquam dentes habet. Ne-
 que infantem: qui quis aliquando habere possit: nondum tamen illo
 tempore ut habeat natura permittit. Hoc ergo tertium genus op-
 positorum differt a primo relatiuorum. Eo quod cernentia ita opponit
 cecitati: ut eiusdem cecitatis non sit. aut ad eam quodammodo refe-
 ratur. A secundo genere: id est contrariorum illud differt ab his
 duntaxat contrariis: quae non habent medium: quod cernentia & ca-
 citas intelliguntur: ut erga oculos alterum eorum necessario non sit.
 Ergo hoc differunt ab his contrariis: quae habent medium: quia il-
 lorum alterum non necessario inest substantia: horum autem me-
 dium necessario. Ab his uero contrariis: quae medio carent: haec
 ipsa opposita differunt: quod illa rei: cui natura insunt omni tempore al-
 terutra uice accedant necesse est: ut corpori animalis sanitas & imbe-
 cillitas. Alterum eorum semper est in corpore animalis. Haec autem
 possunt aliquo tempore ei rei: cui natura inesse possunt utriusque deesse
 aliquando: ut infans: dum nondum tempus est: quo dentes habere possit:
 neque dentatus: neque edentulus dicitur. Et oculi alicuius animantis
 nondum adueniente tempore: quo uideri possent: neque caeci neque uide-
 tes dicuntur: & tunc aliquid medium non habent. Igitur contra-
 riorum: quae medio carent: duae species sunt: id est eorum: quae alteru-
 tra uice accedunt rei: in qua esse possunt nullo medio intercedente:
 ut sanitas & imbecillitas. Et eorum: quae simul deesse possunt substā-
 tia: in qua non simul esse possunt: & tunc cum simul desunt: nihil me-
 dium intercedit: ut cernentia & caecitas. uel hitus & orbitas. Quar-
 tum genus oppositorum est aientia & negantia: ut Cicero disputat:
 Cicero non disputat. Haec a superioribus differunt: quod illa singula-
 tim dici possunt. Haec non nisi connexe dicuntur. A relatiuis hoc
 differunt: quod illa etiam relatiue dicuntur: haec autem non relatiue.
 Non enim disputans ad non disputantem refertur. A contrariis

Q VARTVS

hoc differunt: q̄ illa si connexe dicantur tamdiu aut uera: aut falsa sunt: q̄ diu est illud: in quo inesse possunt. Cum autem hoc esse de stiterit: neq; uera neq; falsa sunt: ut stultus est ille: & sapiens est ille q̄ diu uiuit. Horum alterum uerum est: cum ipse eē deliterit: utraque falsa sunt: Quia ille qui non est: neq; stultus neq; sapiens eē potest. At uero Cicero disputat: & Cicero non disputat: ita sibi opponuntur: ut & dum uiuit Cicero: alterum uero eorum necessario sit: Et ipso mortuo falsum est quidem: q̄ disputat. Verumtamen est q̄ Cicero non disputat. Hoc enim modo discernuntur hæc ab habitu atque oratione. Nam qui non est: neque cæcus est: neque uidēs. Nec sane moueare: q̄ uidemur iam de Proloquiis aliquid dixisse: de quibus postea dicendum est: Hoc nanque factum est occasione oppositorum.

Quid sit Nomen.

Nomen est: quod quamlibet rem significat: & per casus flecti potest. Vel est: quod tam corpus q̄ rem significat.

Quid sit Verbum.

Verbum est: quod aliquid significat: & per tempora flecti potest: ut Cicero nomen: disputat uerbum. Hæc ab inuicem separata: non nihil quidem significant. Verumtamen uel falsum dici nō possunt. Cum autem fuerint coniuncta: iā possunt & affirmari & negari: ut Cicero disputat: iam dici potest: Cicero non disputat. Esse autem debet nominatiuus casus nominis & tertia uerbi persona.

Prima persona significat aliquid: quod iā; negari uel affirmari possit. Et in hominem tantum cadit. In ea autem intelligitur nomen: etiam si non dicatur: ut disputo: plenum est: etiam si non dica; ego.

Item secunda persona: & ipsa iā; ueritati aut falsitati obnoxia ē. Sed etiam ipsa in hominem cadit: & ei nec recte dicimus disputas: qui nec audire: nec intelligere: quod dicitur: potest. Ergo & hoc cum dicatur sine nomine: tamen ibi nomen intelligitur. Aliter figurate utimur siue prima: siue secunda persona: ut aut loquentem eam inducas: qui loqui non potest. Aut ad eum conuertamus orationem: qui neque audire: neque intelligere potest. Tertia uero persona non hominis tantum est: sed aliarum etiam rerum: & si mulac dicta fuerit: non continuo intelligitur: nisi forte de eo dicatur aliquid: quod de eo solo potest intelligi: ut cum dicimus plu-

LIBER

it. Pluit iam potest esse uerum aut falsum: cum non addamus no-
 men: quia notum est qui pluat. Cum uero dicimus disputat: cum ali-
 quid iam significet: non tamen uerum aut falsum dici potest. Si nomen non
 addat: & quis de homine hoc tantum possit intelligi: quia non de uno di-
 ci potest: necario subdendum est nomen. Et resistit: cum dicimus: tertia uer-
 bi persona est: & exigit nomen non hominis tantum: sed cuiuslibet: quod resiste-
 re potest. Prima igitur & secunda persona & de homine tantum possunt intelli-
 gi: & sola dicta possunt aut uera aut falsa dici: quia cum his est nomina in-
 telliguntur. Tertia uero & non omnis sola dici potest: & non de solo homine
 intelligitur. Quod ergo fuerit ex nullo casu nominis & tertia uerbi perso-
 na coniunctum proloquum dicitur: ita ut est necario aut uerum sit: aut falsum:
 aut dubium. Namque homo animal est: omnes iudicamus uerum esse: & omne animal homo est:
 omnes iudicamus falsum. Dubium: ille disputat. Quauis necario aut di-
 sputet: aut non disputet: Nobis tamen dubium est alterum: quia nihil horum in-
 telligimus necarium esse. Sed quid horum sit nescimus. Vbi uero illa uer-
 ba sunt: quae impersonalia dicuntur: non ex nullo casu implet sententia: Sed
 alios casus recipit: ut disputat: cum dicitur: plena sententia est: si ablativum adiu-
 gas: hoc est a Cicerone. Et poenitet cum dicitur: plena sententia est. Si actum iungas. i.
 Cicerone: & sunt multa alia. Illud tamen constat personalia uerba
 non implere sententiam: nisi cum nullo casu: & tertia uerbi persona. Sunt et
 sententia: quae quis constet ex nomine & uerbo. affirmari tamen aut negari non
 possunt. Quae non proloquia: sed eloquia dici non nullis placuit: ut est mo-
 dus imperatiuus. Cum dicimus curre: iam plena sententia est. Nam nec solus in-
 telligi: Sed et fieri potest quod dicis: tamen negari non potest. Non enim hoc
 negat: quod dixerit: noli currere. Hoc enim non est aduersum eum: quod dictum
 est curre: ut hoc sit uerum: illud falsum: ut possit nasci quod. Nam de aien-
 tia & negatione quaestio sine dubio nascitur: ut ille currit: ille non currit.
 Quaestio est utrum currat uel non currat. Curre autem: & noli
 currere non facit quaestionem utrum currat. Nulla quidem qua-
 estio hic potest intelligi: utrum currere debeat. Hoc enim ex aientia
 & negatione natum est: ut currere debet: & currere non debet. Hoc
 facit optatiuus modus. Cum enim plena sit sententia: cum dicimus uti-
 nam scribam: & utinam non scribam: non potest hinc nasci quaestio:
 utrum scribat: Sed pleraque talia sunt. Haec ad exemplum sufficiant. Quod
 ergo fuerit iunctum ex nomine & uerbo: si plenum nomen & plenum uer-
 bum sit: necario facit sententiam: Sed non necario facit proloquium. Si enim
 est: quod iam est: affirmari & negari potest. Et praediximus multa dici ple-

Q VARTVS

na sententia: quæ tamen affirmari non possunt: & negari nõ possunt. Plenũ igr̃ proloquiũ est: omnis hõ animal ẽ. Et quis natura illud exigat: ut primo nomen: & postea uerbũ dicat: ut dictũ est: nõ desinit uerz esse proloquiũ: etiã si dicas: aial ẽ omnis hõ: Quicquid accesserit huic sniã: cui parti accedat: diligenter uidenduz est.

Quid sit Declaratiue: & quid Subiectiue.

Nã sunt Proloquii partes duæ: quæ in noie una subiectiua dicif quæ in uerbo altera declaratiua dñ. Subiicit. n. quid sit: & declarat quid de illo possit intelligi. Cũ ergo dicimus: Cice. disputat. Si accedat huic sententiæ in Tuiculaõ: declaratiue accessit. Si accedat Romanus: subiectiue. Itẽ, si accedat prudenter & copiose: declaratiue. Si dñ cũ Catone: declaratiue accessit. Quicquid igr̃ ntõ casu accedit: subiectiue accedit. Quicquid declaratiue accedit: uariis casibus & modis accedit. Nã subiectiue non possunt alii casũ accedere: declaratiue non nisi uarii: excepto ntõ. Illud tamẽ sciẽdũ posse fieri: ut uerbũ sit in subiectiua: nomẽ in declaratiua: S; ita uerbũ in subiectiua: ut aliqđ pronomen secũ uice nois teneat. Ita ẽt nomen ẽ in declaratiua: ut teneat secũ aliqđ uerbũ: ex quo ei' uicẽ impleat. Velut si dicamus: Qui disputat: Cicero ẽ: qui disputat subiectiua ẽ. Cicero ẽ declaratiua: Sed illã subiectiuã pronomen facit: hanc declaratiuam uerbũ. In hac igr̃ parte illud dicimus: quemadmodũ iuncta sunt: nec tamen possunt plenã facẽ sententiã: & si faciũt: quẽadmodũ ueritati & falsitati nõ sint obnoxia sententiã: quis sint plenã. & quemadmodũ ad id perueniat: ut iã non solũ plena sententia sit: Sed ẽt necessario uera: aut falsa.

Quid sit Proloquium.

Tertia pars sequif: in qua dicendũ iã ẽ de ipsis ploquiis: ad quoru iutellectũ in superiori parte peruenim'. Proloqa igr̃ dñas hẽnt binas: In q̃titate: & qualitate. Quãtitate dñia est: q̃ alia sunt uniuersalia: alia particularia: alia indefinita. Vniuersale est: ut ois hõ aial est. Particulare: ut quida; hõ ambulat. Indefinita: ut hõ ambulat. Quod igr̃ indefinite dicimus: necessario particulariter accipimus: non necessario uniuersaliter: Quouiã id potissimũ numerãduz: qđ secuz habet iutellectũ. Indefinitum pro particulari accipif. Erunt ergo duæ dñiã in q̃titate: q̃ aliud est uniuersale ploquiũ: aliud particulare. In qualitate item duæ: quaz altera dedicatiua: altera abdicatiua. Dedicatiuũ est: ut omnis uoluptas bonum. Abdicatiuuz: omnis uoluptas non bonum.

Quomodo conuertantur.

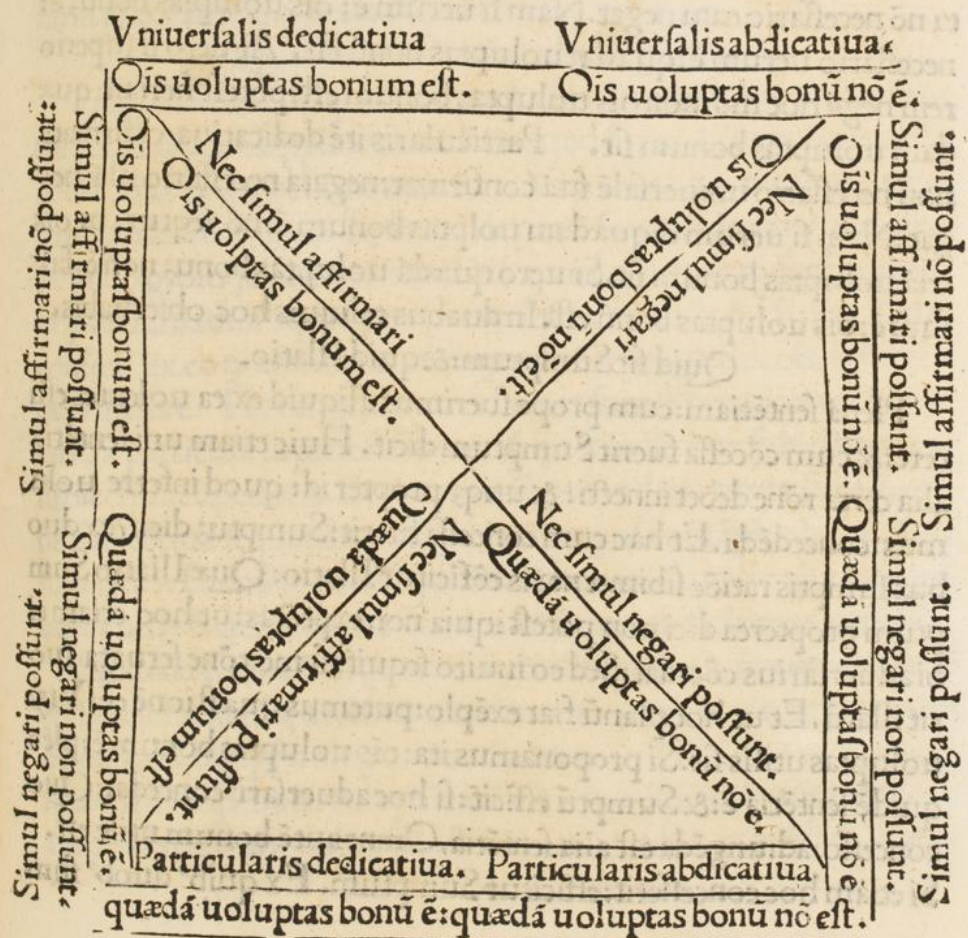
Vniuersale igitur dedicatiuū non necario sequitur conuersio. Nō. n. si oīs homo aīal est: oē aīal homo est. Vniuersale autē abdicatiuū; necessario sequitur cōuersio. Si. n. oīs uoluptas bonū non ē: omne bonum nō est uoluptas. Et si oīs homo non ē aīal mutum: oē animal mutum non ē homo. Particulare autē dedicatiuū; hēt necario conuersionē. Nam si qdam hō aīal ē: quoddā aīal hō est. Particulare uero abdicatiuū no hēt necariam cōuersionē. Nō. n. si quoddā animal non ē rōnale: quoddā rōnale non ē aīal. Vniuersalis ergo dedicatiua & particularis abdicatiua non necario recurrūt. Vniuersalis autē abdicatiua & particularis dedicatiua necario conuertunt. Ita tamē ut facta cōuersionē in declaratiua particula negatio māeat. Nam utiq; cōuersio ita fit: ut quā particula fuit declaratiua: eadē subiectiua sit. Ergo cū dico: oīs uoluptas bonum non ē. oīs uoluptas subiectiua: bonū non ē: declaratiua. Si cōuertā: oē bonū uoluptas non ē: facta ē quidē subiectiua: quā fuit declaratiua. negatio tamē hanc particulā tenet: quā scā est declaratiua. Et si uelim sic dicere: nulla uoluptas bonum ē: cōuertēdū est sic. nullū bonū uoluptas ē: S; ppter duo proloquia: quā diximus non necario conuerti: debemus intelligē omnia: quā plogiis attribuunt: per quā recte aut nō recte pponi possunt: ut uerū aut falsū; possint ostēdere. Hac at qnq; sūt ia iuperi^o demōstrata. Genus. Spēs. Dīa. Accidēs. Proprium. Ex his duo sūt: quā faciūt illa ploga recurrere: alia tria nullo mō. Naq; ut oīs hō aīal ē rōnale mortale: ita oē aīal rōnale mortale homo ē. Et quēadmodū oīs hō risibilis ē. Ita oē risibile homo est. Rursū in particulari abdicatiua uidēdum ē: qd sit proprium nō eē. ut. n. pprrium ē hoīs eē risibile: ita pprrium ē risibile nō eē prater hoīs. Ergo si particulari abdicatiuū pponam^o sic. Quidā; risibile nō ē prater hoīs; recurrit sine dubio qdā prater hoīs; nō eē risibile. Itē qdā inanimū irrōnale imortale nō ē hō. qdā hō nō ē inanimū; irrōnale imortale. Itē sūt alia cōuersionēs: quā faciūt easdē plogorū particulas idēfinitas eē negōne. s. de loco migrāte. Na; particula idēfinita sūt hōe mō. Hō nō hō. aīal nō aīal. Et iō indefinitū est: quā negas tātū hoc eē. iā nō dicis qd sit. Cū ergo dico. oīs hō aīal ē: si uelim recte cōuertē: adhibeo negōnes: ut fiāt particula indefinita. Si enim uerū ē: oīs hō ē aīal: & uerū ē: oē nō aīal nō hō. Hac cōuersionē usus ē in rhetoricis Cice. Deīde si cōstitutio: & ipsa pars cōstitutio

Q VARTVS

nis eius qualibet intentiōis depulsiō est: quæ intentiōis depulsiō nō ē: ea nec cōstitutio est: nec pars cōstitutiois. Ite, particularis abdicatiua pōt hoc mō cōverti. Si. n. quoddā aīal hō nō est. Quodda non hō aīal est. Et ī hac cōuersiōe obsuādū ē: ubi nō est negō: cū directo pponim⁹ ibi fit dū cōuertim⁹. Hāc uiciss; cōuersiōē; recipiūt duo ploga: quæ illā primā nō recipiebāt. Solū uniuersale abdicatiuū; nō aliā recipit. uocet ergo dicēdi causa illa prima cōuersiō: hāc secūda. Hæc aut̄ prologa quemadmodū inter se affecta sint: hoc mō manifestius apparebit.

De affectis inter se.

Quatuor lineis quadrata formula exprimat: in primo āgulo superioris lineæ scribat uniuersalis dedicatiua: & ī alio eiusdem angulo uniuersalis abdicatiua. Ite; infra ad primū angulum inferioris lineæ particularis dedicatiua: ad angulū reliquū particularis abdicatiua. Deinde ducantur angulares lineæ: & ab uniuersali dedicatiua ad particulare; abdicatiua: & ab uniuersali abdicatiua ad particularem dedicatiuam.

LIBER

Dux igitur superiores simul confirmari non possunt: simul negari possunt. Nam non potest simul uerum esse. Omnis noluptas bonum est: & omnis uoluptas non est bonum. Possunt autem simul esse. Non omnis uoluptas bonum est: non omnis uoluptas non est bonum. Dux uero inferiores uicissim simul negari non possunt: simul confirmari possunt. Nam non utique potest simul negari: non quaedam uoluptas bonum esse: & non quaedam uoluptas non bonum esse. At uero potest & quaedam uoluptas bonum esse: & quaedam uoluptas bonum non esse. Angulares autem neque simul affirmari: neque simul negari possunt. Nam si uerum est: omnis uoluptas bonum esse: falsum est: quaedam uoluptas non esse bonum. Nam si uerum est: omnis uoluptas bonum est: falsum est: quaedam uoluptas non est bonum. Item si uerum est: omnis uoluptas non est bonum: falsum est: quaedam uoluptas est bonum. Hoc item contingit: si particularis uicissim noies. Item si uerum est: quaedam uoluptas non est bonum: falsum est: omnis uoluptas bonum est. Item si uerum est: quaedam uoluptas bonum est: falsum est: omnis uoluptas non est bonum. Item uniuersalis dedicatiua confirmata particulari suam necessario confirmat. Negata non necessario eam negat. Nam si uerum est: omnis uoluptas bonum est: necessario uerum est: quaedam uoluptas bonum est. At uero si superiorem negem hoc modo: non omnis uoluptas bonum est: potest fieri ut quaedam uoluptas bonum sit. Particularis item dedicatiua confirmata non necessario uniuersalem suam confirmat: negata necessario illam negat. Nam si uerum est: quaedam uoluptas bonum est: non sequitur: ut omnis etiam uoluptas bonum sit. Si uero quaedam uoluptas bonum non est: falsum est: omnis uoluptas bonum est. In duabus reliquis hoc obseruabis.

Quid sit Sumptum: & quid Illatio.

Plenam sententiam: cum proposuerimus aliquid ex ea uolentes efficere: & cum concessa fuerit Sumptum dicitur. Huic etiam uni sententia alia certa ratione debet innecti: & utique propter id: quod inferre uolumus: concedenda. Et haec cum concessa fuerit: Sumptum dicitur: ex duobus sumptis ratione sibi met nexis conficitur Illatio: Quae Illatio Sumptum propterea dici non potest: quia non expectas: ut hoc etiam tibi aduersarius concedat: Sed eo inuito sequitur: si modo ratione seruata fuerit illatum. Et ut hoc planum fiat exemplo: putemus questionem esse: Utrum uoluptas utilis sit. Si proponamus ita: omnis uoluptas bonum est: plena quid sententia est: & Sumptum efficit: si hoc aduersarius concedat: Quo concesso: adiungenda est alia sententia. Omne autem bonum utile est. Si etiam hoc concesserit: efficitur Sumptum. Ex quibus duobus sum

Q VARTVS

ptis etiam inuito eo sequitur: ois igitur uoluptas utilis est.

Quid sit Syllogismus.

Hoc totū: qđ cōlat ex duobus sumptis & illatōe: rōcinatio a nobis: a graecis συλλογισμός appellat. Est ergo rōcinatio ex duobus pluribusue cōcessis: ad id quod non concedit necāria peruētio. Possunt ergo plura eē sumpta: S; minus a duobus eē non possunt. Etenim ē integra rōcinatio: si ad illud: quod uolumus ostendere utile eē uoluptatē: tribus ēt sumptis peruēire uelimus: ut ois uoluptas sū naturam ē: oē quod sū naturam ē: bonuz ē. oē bonum utile ē. ois igr̄ uoluptas utilis ē. Ex hoc apparet plura etiam licere adder̄: si oportuerit. Nōnunq̄ etiam cōcludimus inferētes nō qđem id qđ cōficitur: Sed quod ex eo ipso: quod inferre debēus: necārio cōficitur hoc mō. Ois uirtus bonum ē: oē bonum utile ē. ois igr̄ uirtus non nocet. Inferēdum erat. ois igitur uirtus utilis ē. Ex eo necārio sequitur nō nocet. Quod. n. utile ē nunq̄ nocet. Hoc a graecis συμπερασματικά: a nobis dici pōt confinis cōclusio. Ratiocinatio igr̄: siue p̄priam & suā: siue confinē habens cōclusionē: diuidit̄ in duo genera: in pradicatiuum & conditionale.

Quid sit pradicatiuus Syllogismus.

Pradicatiuus ē: in quo sumpta ita sibi innexa sunt: ut aliquo extrinsecus addito suppleatur: ut hoc quod supra dictum ē. ois uoluptas bonum ē. oē bonum utile ē. Videmus itaq; nec totū: quod suprapositū ē dictum. S; unā inde partē sumptā declaratiua: quae secundo proloquo facta ē subiectiua: quod p̄loquium secūdum: ut impletet sniam: aliquid petiuit extrinsecus. i. utile ē. Huius illatio conficit̄ ex eo qđ accessit: & ex eo qđ non ē repetitum. i. ois igr̄ uoluptas utilis ē. Huius generis tres formae sunt. Prima ē: in qua declaratiua particula superioris sumpti sequētis efficitur subiectiua: aut subiectiua superioris. Declaratiua sequētis declaratiua superioris: fit subiectiua sequētis: ut ī superiori proposito exēplo: Subiectiua superioris fit declaratiua sequētis. Si hoc modo uelis cōuertere. oē bonū utile ē. ois uoluptas bonum ē: ois igitur uoluptas utilis ē.

Secunda forma ē: in qua declaratiua superioris sumpti: eadem ē etiā declaratiua sequētis: ut ois uirtus bonuz ē. & ois uoluptas nō ē bonū. omnis igr̄ uoluptas non ē uirtus. Tertia forma ē: in qua subiectiua superioris sumpti: eadē est etiam subiectiua sequētis: ut quoddam bonum uoluptas est. oē bonuz utile ē. quoddam igitur

utile est uoluptas. In prima forma & uniuersaliter & particulariter & dedicatiue & abdicatiue cōcludi pōt. In secūda forma nisi per contrariū cōcludi nō pōt. In tertia forma particulariter tātū cōcludit. Quapropter nō frustra hic ordo est uatus. Nā merito prima dē in qua oī mō concludi pōt. Secūda autē recte: in qua pōt concludi uniuersaliter: quīs per contrariū. Tertia autē recte: quia in quātitate minor est: in qua nisi particulariter cōcludi non pōt. Nunc dicēdū est: singulæ formæ quot modos recipiāt. Nā recipiūt intra se certuz nūez: Extra quos modos quicquid cōclusū fuerit: nō est temerē cōcedendū. Recipit at prima no ue; modos. secūda quatuor. tertia sex.

Primus modus.

Primæ formæ prim^o modus est: in quo conficit ex duob^o uniuersalibus dedicatiuis uniuersale dedicatiuū directi: ut est. oē iustum honestū. oē honestū bonū. oē igr iustū bonū. Si reflexi inferas. Oē igr bonū iustū nō sequit: s; particulariter pōt inferri: quoddā igr bonū iustū: & efficit qnt^o mod^o. Secūdu^o modus est: i quo conficit ex uniuersali dedicatiuo: & uniuersali abdicatiuo uniuersale abdicatiuū directi: ut est. oē iustū hōestū. nullū honestū turpe. nulluz igr iustū turpe. Si reflectas. nullū igr turpe iustū. efficit sext^o mod^o. Dixim^o. n. supra uniuersale abdicatiuū posse cōuerti. Terti^o mod^o ē: i quo conficit ex particulari dedicatio & uniuersali dedicatio particulari dedicatiuuz directi: ut ē. qdā iustū hōestū. oē hōestū utile. qdā igr iustū utile. At si reflectas efficit. vii^o mod^o. qdā igr utile iustū. quoniā supra dictū est: particulari dedicatiuū posse cōuerti.

Quart^o modus ē: in quo conficit ex particulari dedicatiuo & uniuersali abdicatiuo particulare abdicatiuū directi: ut est. quoddam iustū hōestū. nullū hōestuz turpe. quoddā igr iustū nō est turpe. reflecti nō pōt. Diximus. n. supra particulare abdicatiuū non posse cōuerti. Octau^o mod^o est: i quo conficit ex uniuersali abdicatiuo & uniuersali dedicatiuo particulare abdicatiuū reflexi: ut ē. Nullū turpe hōestuz. omne hōestū iustum. quoddā igr iustuz nō est turpe. Non^o modus est: i quo conficit ex uniuersali abdicatiuo & particulari dedicatiuo particulare abdicatiuuz reflexim: ut est. Nullū turpe hōestum. quoddā honestum iustuz. quoddā igr iustuz nō est turpe.

De secūda formæ primo modo.

Secūda formæ primus modus est: in quo conficit ex uniuersali dedicatiuo & uniuersali abdicatiuo uniuersale abdicatiuum dire^o.

Q VARTVS

ctim: ut est. oē iustum honestum. nullū turpe hōestum. Nullum
igr iustum turpe. Hic re. lexice si utaris: alius mod' nō efficit: quo
niam de utrisq; sit subiectiuis Illatio. Secundus modus ē: i quo
conficit ex uniuersali abdicatiuo: & uniuersali dedicatiuo: uniuersa
le abdicatiuum directi: ut est. nullum turpe honestum. oē iustū
honestum. nullum igr turpe iustum. Tertius modus ē: in quo
conficit ex particulari dedicatiuo: & uniuersali abdicatiuo: particu
lare abdicatiuum directi: ut ē. quoddā iustum honestum. nullum
turpe hōestum. quoddā igr iustum non ē turpe. Quartus mod'
ē: in quo cōficit ex particulari abdicatiuo & uniuersali dedicatiuo
particulare abdicatiuum directi: ut ē. quoddā iustum non ē turpe.
oē malum turpe. quoddā igr iustum non est malum.

De primo modo tertiæ formæ.

Tertiæ formæ primus modus ē: i quo cōficit ex duobus uniuersa
libus dedicatiuis particulari dedicatiuū directi: ut ē. oē iustu, ho
nestum: oē iustum bonum. quoddā igr hōestum bonum. Secun
dus modus ē: in quo conficit ex particulari dedicatiuo & uniuersa
li dedicatiuo: particulare dedicatiuum directi: ut est. quoddā iustu
hōestum. oē iustum bonum. quoddā igr hōestum bonum. Ter
tius modus ē: i quo cōficit ex uniuersali dedicatiuo: & particulari
dedicatiuo: particulare dedicatiuum itē directi: ut ē. oē honestum
iustum. quoddā hōestum bonum. quoddā igr iustu bonum.
Quartus modus est: i quo cōficitur ex uniuersali dedicatiuo & uni
uersali abdicatiuo: particulare abdicatiuum directi: ut est. oē iustu
hōestum. nullum iustum malum. quoddā igr honestum non ē ma
lum. Quintus modus ē: i quo cōficit ex particulari dedicatiuo
ex uniuersali abdicatiuo particulare abdicatiuum directim: ut est.
quoddā iustum honestum: nullum iustum malum. quoddā igitur
hōestum nō est malum. Sextus modus est: i quo conficit ex uni
uersali dedicatiuo & particulari abdicatiuo: particulare abdicatiuū
directi: ut ē. oē iustu hōestu. quoddā iustu nō est malum. quod
dam igr honestum non ē malum. oēs igr modi certu ordinē tenēt:
eiusdēq; ordis ratio est: quæ in ipsis formis demonstrata est.

Quid sit conditionalis Syllogismus.

Conditionalis Syllogism' ē: cui' ppositio: & plenū argumētū;
& plenu; id de quo quæstio ē: contiet ita: ut assumpto argumēto iā
certu; inferri possit: de quo qō erat ad hunc modū. Ponāus qōnē eē

utrum sit utilis Rhetorica: & uolentes utilem pbare: argumentū ab
 huius diffōne capiauf. q̄ e: bene dicendi scia: ex huius argumento &
 illa qōne cōditioalis syllogism⁹ pōit sic. Si rhetorica est bene dicendi
 scia: utilis est. Assūmim⁹ argumentū ita. Est at Rhetorica bñ dicēdi
 scia: hæc duo q̄ cōcesit: et iuit⁹ cōcedat. Necessē ē utile; eē rhetoricā
 qd̄ erat dubiu: anteq̄ ppositio & assūptio cōcedet: Nihil tamē in as
 sumptōe accessit extrinsec⁹: qd̄ est p̄priū pradicatiui syllogismi. Hic
 primus mod⁹ a dialecticis appellat: q̄ est ab antecedentibus: p̄pterea
 quoniā argumentū quēadmodū positū est: ita & assūptū: hoc tātū
 mō d̄ns: qd̄ cū cōditōe positū; est: & sine cōditōe assūptū. Scd̄s
 mod⁹ est: q̄ appellat a cōsequentib⁹. i. quo ipsū; argumentū qōne; se
 quit: nō qō argumentū hoc mō. Si nō est rhetorica utilis: nō ē bene
 dicendi scia. Assūmit⁹ argumentū a cōtrario. i. per negōne sic. Est et
 bene dicendi scia: utilis est igr̄. Terti⁹ mod⁹ est: q̄ appellat a r̄pugnā
 tibus: i. quo dem̄rat nō posse simul hoc esse: & illud nō esse: In quo
 cū fuerit assūptū unū: aliud necario tollit. i. cū fuerit assūptū esse:
 nō esse tollat: hoc mō nō est bene dicendi scia rhetorica: & nō est uti
 lis. Est at bene dicendi scia: utilis est igr̄. Cōfertū est utile esse: sub
 lato eo q̄ non eē utile ppositū erat: Hi tres modi ex uno argumēto
 possunt confici: & unā rem oēs pbare possunt. Nec interest in ppo
 sitione: quam parte; in primo ponas: utq; argumenti: utq; qōnis: dū
 mō cōditōis rō consuet. Cū dixeris. Si rhetorica ē bene dicendi sci
 entia: utilis est. pōt & sic pponi: utilis est Rhetorica: si bene dicendi
 scia est. Hoc etiā; in duob⁹ aliis experiri l̄. Quart⁹ modus est: q̄
 per disūnctione; efficit: ita ut uno assūpto: aliud necario negatum
 sit: hoc mō. Aut sanus est: aut imbecillis. Sanus est aut: non est igr̄
 imbecillis. Quintus modus est: q̄ etiam per disūnctionem efficit:
 ita ut uno negato: aliud necario negatum sit: hoc mō. Aut sanus
 est: aut imbecillis. Nō est aut sanus: igr̄ imbecillis est. Additi sūt
 alii duo modi: qui per argumentū istoz duoz fieri possunt. Nō ta
 men per disūnctione;: sed per negōne;. Est ergo text⁹ modus: in
 quo dem̄rat non posse simul & hoc esse & illud. Assumunt per uni⁹
 confirmationem: Concludit per alterius infirmatione; hoc modo;
 Non est sanus: & imbecillis. Sanus est aut: non igr̄ imbecillis. Se
 ptimus modus pponit sic: & in eo assumit ut in quinto: atque ita
 concludit ad rem facili⁹ intelligendam. His quadam formæ coniū
 guntur: ita ut rebus ipsis non dictis rōcinandi ius intelligat. Est

Q VARTVS

primi modi forā hęc. Si primū: secundū. prima at: secundū igr.

Secundi hęc. Si nō primū: non scđ m. Scđ m at: & primum igr.

Tertii hęc. Nō & primū: & non secundū. primum autē: non igr
& secundum. Quarti hęc. Aut primū aut scđ m. primum at. non
igr secundū. Quinti hęc. Aut primum aut scđ; nō autē primū;
igr secundum. Sexti hęc. Nō & primū & scđ m. primū autē. non
igr secundū. Septimi hęc. Nō & primum & scđ m. nō primū at.
igr secundū.

Sciēdum tamē hęc ex uno argumēto posse fieri tres
superiores modos. & ex uno argumēto alios quatuor. Huius at or
dinis ratio ē: ut primus modus sit: qui appellatur ab antecedētibus:
quia utiq; quod antecedit: prius ē. Secundus a consequētibus eadē
rōne: ut ipse noīe suo primū se debet sequi: et in ordine uideat ostē
dere. Relat qui sit tertius i eodē argumēto a repugnātibus. Nō. n.
possum' ad disiunctionē trāsili; quā iā; nō pōt ex eodē argumēto
fieri. Erit ergo quart' modus quasi ad aliud argumētum prim'.
Et ibi utiq; antecedit debet: in quo per cōfirmationē assummitur.
prior. n. ē confirmatio negōne. Quintus debet eē idē: S; per disjunc
tionē post eum ppter ea: quā in eo per confirmationē: i hoc at per
negōne assummitur: Hoc in duob' reliquis i; intelligi. Miscetur
at sibi multis modis syllogismi: ut i una rōcinatione & predicatiui
generis: & cōditiōalis formas agnoscas hoc mō. Si qō sit: utiq; utilis
sit ipsa Dialectica: proponēdum ē. Si bene disputar utile ē. Vtilis ē
bene disputadi scia. At bene disputar utile ē. utilis ē igr Dialectica.

Sane uidēdu; ē in predicatiuo syllogismo: quod de propositiōe
sibi assumptionē uindicet. Nā extrinsecus aliquid eā accipere māife
stum ē. In eo autē: quod sibi: ut diximus: de propositione uindicat
attēdendum ē: utiq; recte sibi uindicet propter suatas: mēoratasque
formas. Efficit. n. ut quod in ppōne ad declaratiuā partē pertinere
uidebat: i assumptionē ostēdat ad subiectiuā pertinē. Et itē si aliter
assūmas: hoc ipsum pertiebit ad declaratiuā hoc mō. Notū ē i pri
ma forma ita assūmi: ut aut declaratiua propositiōis subiectiua sit
assumptiōis: aut subiectiua propositiōis: eadem & declaratiua sit as
sumptionis: ut si proposueris sic. Ois ars frequēti exercitatiōe me
ditanda ē. Dictio at exercitatio ē Rhetorica. Rhetorica igr frequen
ti dictiōe meditāda est. In propositione exercitatio ad declaratiuā
partē pertinē uidebat: i assumptionē ipsa exercitatio ita ad declarati
uam pertinet. Quomō ergo forma suata est. s. qā relictum ē aliqd

in declaratiua ppōnis: q̄ nō uenerit in declaratiua affūptiōis. unde
 possit fieri cōlutiō: hoc ē meditāda ē. Nā si uellē sic astuer: rhetori-
 ca aut ars ē: totū suabit ad cōclūsiōnē. Rhetorica iḡ frequēti exer-
 citatiōe meditāda ē. Ex hoc apparet multa eē coīa: quā p̄nt uel sub-
 iectiue uel declaratiue adiūgi: p̄t se hūerit assumptio.

Talibus insistente Dialectica: & ad quādā nō min⁹ iextricabilia
 q̄ caligosa p̄perate: Pallas nutu Maiugenæ festinātis interuenit.

Perita fandi iam progressum comprime:
 Ne inflexa tortos itringat intimatio:
 Et multimodos perpetui anfractus diu/
 Hymen recuset: editum est compendio
 Quicquid decenter docta disputatio
 Multo astruendum contulit uolumine.
 Sat est profunda frons decens scientiæ:
 Quæ abstrusa promit nil morosum differens
 Præteruolando: nilque ignotum deserens.
 Nam quæ supersunt fraude multa consita
 Quis falsa captos circuit deceptio:
 Dum ambage ficta præstruis iophismata/
 Captentuliuue ludis illigantibus
 Pellax Soritas cūque sensim congeris:
 Formasue mendas comprobat quas ueritas:
 Nefas tonantis garriat sub auribus
 Facinus dirum: quippe summi Calites
 Odere turpis omne falsum foemina.
 Nam si reuoluas: quid cauilla fatius?
 Dudum locuta circulatorix indecens
 Fies profecto Decipla: si abstruxeris.
 Faceffat ergo uersilis profunditas:
 Reliquumque tempus linguens sororibus.

His auditis Dialectica cunctabunda paululu; tamen diuæ præ-
 ceptis paritura respondit.

Venerandos mihi fatus: reuerendosque secuta
 Referam iussa pedem atque illicet exorsa filebunt.
 Licet unam decuit iussa præmittere culpam/

Q VINTVS

Vt honoris precio cederet inferre relatus.
Populum Cecropidarum bene quo palliatarum
Bromius conciperet contumias nosse dolore.
Mage q̄ crediderat uipeream noscere posset.
Et iners Marsica dudum fieret prætrigiatrix:
Neque me conspiceret somnificam uel temulentam
Loca passim blatterantem Iouialibus suborsis
Tamen uni famulandum est tibi Virgo reticemus.
Hæc dicens uelut repressa conticuit: Compluresq; eam diuorū:
qui inter initia deriserant: horruerunt.

Eiusdem Liber Quintus de Rhetorica.

Nterea sonuere tubæ: raucusque per athram
Cantus: & ignoto cælum clangore remugit.
Turbati expauere Dei: uulguisque minorum
i Calicolum trepidat: caufarum & nescia corda
Hærent: & ueteris renouantur crimina Phlegæ.
Tunc amnes. Fauni que Pales Ephialta Napeæ
Respectant proceres: nulloque assurgere motu
Cernunt attoniti: uicibusque alterna profantes:
Mirantur placidam per pectora sacra quietem.
Tunc primum posita Syluanus forte cupressu
Percitus ac trepidans dextram tendebat inermem:
Bellaque composcens arcus: atque Herculis arma:
Portuni trifidam suspirans flagitat hastam:
Gradiui frameam non ausus poscere falcem.
Saturni bello suetus disquirat agresti.
Diffidensque sui respectat tela tonantis.

Ed dum talibus perturbatur multa terrestriū Plebs Deo
s rū: Ecce quadā sublimissimi corporis ac fiducia grandio
ris: uultu etiam decore luculēta: Foemina insignis ingre
ditur: Cui galeatus uertex: ac regali caput maiestate serua
tū: arma in manibus: q̄b^o se uel cōmunire solita: uel aduersarios uul
nerat: fulmīca quadā coruscatione renitebāt. Subarmalis at uestis il
li peplo quodā circa humeros inuoluto Latialiter tegebat. q̄ oīū;